

ISSN 1304-8120 | e-ISSN 2149-2786

Araştırma Makalesi * Research Article

Atatürk İlkelerinin İçselleştirilmesinde İzmir Devrim Konferansları

İzmir Revolutionary Conferences On The Internalization Of Atatürk's Principles

Mustafa KILINÇ

Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi

mustafa.kilinc@amasya.edu.tr

ORCID No: 0000-0001-8436-2874

Öz: Bu çalışmada inceleme yapılan konu; İzmir Halkevinde 1934-1935 yılında İzmir'in o dönem önde gelen aydın kesiminin Atatürk ilkeleri ile ilgili her ilkeyi birkaç konferans şeklinde sunduğu konuşma metinlerinin Anadolu gazetesindeki 1934-1935 yılına ait yazı içerikleridir. Bu konferansları veren kişilerin konuyu güncel hayatla ilişkilendirerek sundukları görülmüştür. Konferanslara ilginin yoğun olduğu, yazı içeriklerinde bahsedilmiştir. Atatürk ilkeleri ile ilgili günümüz literatürüne bakıldığında o dönem verilen konferans içeriklerinin her kesimin anlayacağı şekilde -istisna konferanslar hariç- zengin ve bilimsel içeriğe sahip olduğu gözlenmiştir. Tarama modeliyle gerçekleştirilen bu araştırma İzmir Halkevi'nde gerçekleştirilen konferansların; Türk inkılabının gayesi, kökeni, gelişimi, diğer devletlerin yaşamış olduğu inkılaplarla karşılaştırma becerisi sağlanması noktasında bireyleri bilinçlenmesine katkı sunduğunu ortaya koyan betimsel bir araştırmadır. Bu araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden doküman incelemesi kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak incelemeye alınan veriler; Anadolu Gazetesinin 1935 yılı yayımlanan yazılardaki konferans haberleri, konu ile ilgili telif eserlerden ve lisansüstü tezden temin edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Devrim konferansları, Atatürk ilkeleri, inkılap dersleri.

Abstract: The subject examined in this study is; These are the contents of the speeches in the Izmir Community Center in 1934-1935, in which the leading intellectuals of Izmir at that time presented every principle related to Atatürk's principles in the form of several conferences, and the article contents of the Anadolu newspaper in 1934-1935. It has been observed that the people who give these conferences present the subject by associating it with daily life. It was mentioned in the article content that there was intense interest in the conferences. When we look at today's literature on Atatürk's principles, it is observed that the contents of the conferences given at that time had rich and scientific content in a way that everyone could understand - except for the exceptional conferences. This research, carried out with the survey model, included the conferences held in Izmir Community Center; It is a descriptive research that reveals that it contributes to the awareness of individuals in terms of the purpose, origin, development of the Turkish Revolution and the ability to compare it with the revolutions experienced by other states. In this research, document analysis, one of the qualitative data collection techniques, was used and the obtained data was examined by content analysis method. The data examined as a data collection tool in the research; The conference news in the articles published in Anadolu Newspaper in 1935 was obtained from copyrighted works and graduate thesis on the subject.

Keywords: Revolution conferences, principles of Atatürk, revolution lessons.

GİRİŞ

Atatürk Dönemi inkılap hareketlerinin topluma benimsetilmesi CHP aracılığıyla sağlanmıştır. Ülkemizde tek partili yıllarda Cumhuriyet Halk Partisi'nin ana prensipleri olan; cumhuriyetçilik, ulusçuluk, halkçılık, devrimcilik, devletçilik ve laiklik Türkiye Devleti'nin de nitelikleri olmuştur (Kılınç,2019:2085,2087). Yeni kurulan devletin rejiminin halka benimsetilmesi noktasında devletin ve rejimin temel nitelikleri olan inkılapları ifade eden inkılap dersleri yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır. İnkılap dersleriyle; Türk inkılabının, Türk milletinin millî , siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik yaşayışıyla müstakil bir millet halinde yeniden var olma hareketinin olduğu, inkılabın birbirinden ayrı sağ-sol temayüllerinin olmadığı, inkılaplarla bütün ileri sağ, ileri sol temayülleri tasfiye ederek bir millet yapma, milli devlet kurma temayülü olduğu, Türk inkılabının Türk milletinin yaşama iradesinden doğduğu ve Türk inkılabının yabancı bütün inkılap anlayışlarının dışında, yepyeni bir dünya, yepyeni bir millet ve yepyeni bir devlet anlayışının öncüsü olduğu fikri kazandırmak hedeflenmiştir (Kılınç,2019:2082,2083).

Türkiye'de yapılan inkılap hareketleri olumlu yönde gelişme seyrederken Türkiye'de gerçekleştirilen inkılaplar yurt dışından da takip edilmiştir. Dönemin iki büyük devlet temsilcileri de Türkiye'deki batı tarzı gelişmeleri ve demokratikleşme faaliyetlerini hayranlıkla takip ederek ülkemizdeki değişim ve dönüşümü takdir etmişlerdir.

Anadolu gazetesinde yayımlanan, "Türk İnkılabını Övüyorlar: Amerika Resmi Siciline Geçen Çok Mühim Bir Rapor" adlı makalede bu durum şu şekilde yer almıştır: On bir senelik cumhuriyet idaresinde başkentin batı tarzı idare ve gelişim göstermesi takdirle karşılanmıştır. Bu değişikliğin kısa sürede Türkiye'de gerçekleştiği ve dünyada bunun örneğinin olmadığı ifade edilmiştir.1923 Lozan Antlaşması'ndan beri 17 milyon halkın yaşadığı inkılaplar takdire şayandır. Sınırlar belirlenmiş ve tek bir ırk kültürü kurulmuştur. Hükûmet otoritesinin her yerde olduğu ve hayatın ve mülkün emin olduğu dile getirilmiştir. Eski Türkiye'nin şark tarzları yerine, garp içtimai sistemin yaşandığı ifade edilmiştir. Bu değişikliğin dünyada tek olduğu gibi başarılı bir inkılap hareketi olduğu vurgulanmıştır. Bu inkılaplarla, devletin liberal ve demokratik bir yapıya doğru ilerlediği dillendirilmiştir. On sene gibi kısa sürede bu derece başarılı sonuçlara Gazi Mustafa Kemal'in cesareti ve mahareti sayesinde ulaşıldığı söylenmiştir. Bu inkılapların gerçekleştiği cumhuriyet şimdi her türlü şovenizmden ari bütün dünya ile barış içinde yaşamaktadır, ifadeleri yer almıştır (Anadolu Gazetesi, 14 Şubat 1935:4).

Anadolu Gazetesinde yayımlanan "Rus Mütefekkirleri Türk İnkılabını Takdirle Anıyorlar! Siyasal, Sosyal, Ekonomik ve Bütün İleriliğimiz İçin Neşriyat Yapıyorlar" isimli makalede de Türkiye'de gerçekleştirilen inkılap hareketleri ana hatlarıyla anlatıldıktan sonra, "Türkiye'nin öz dostları, Türkiye'nin siyasal ve kültürel inkılaplar yolundaki bu terakkilerini büyük bir memnuniyetle takip etmektedirler" diye övgü yer almıştır (Anadolu Gazetesi, 1 Kânunusani 1935:4).

İnkılaplarla ilgili konferansların verildiği yer bağlamında; bu inkılapların başarısında, topluma mal edilmesinde en etkili kurumlardan biri Türkiye'de açılan halkevleri olmuştur. Halkevlerine birçok misyon yüklenmiştir. Halkevlerinin asıl misyonu ise;

"... tüm toplumu hiçbir ayrıntı gözetmeksizin bir çatı altında Atatürk ilkeleri ve ulusal değerler ışığı altında toplamak ve tüm ulusu çağdaş uygarlık düzeyine yönelik bir uğraşı ve çaba ortamına sokmaktır." (Civci,2013:132). "Halkevleri 19 Şubat 1932'de 14 ilde resmen açılmıştır. Açılan ilk halkevleri arasında İzmir Halkevi de bulunmaktadır. İzmir Halkevi açıldığı günden itibaren dokuz şubesi ile CHP'nin parti programındaki ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermiş; cumhuriyetin getirmiş olduğu yeni düşünce ve yaşayış tarzı doğrultusunda ve yeni yurttaş tipinin yaratılmasında önemli bir görev üstlenerek, kısa sürede etkin faaliyetleriyle kentin sosyokültürel tarihi için büyük katkı sağlamıştır...Günümüzde İzmir Devlet Tiyatrosu olarak kullanılan yer, o dönemde Halkevine ayrılmıştır. Bu yer aynı zamanda eski Türk Ocağı binasıdır. 1925 yılında yapımı için karar alınmış, ancak 1927 yılında tamamlanamamıştır" (Civci,2013: IV,81).

Bu inceleme çalışmasında İzmir Halkevinin¹ çalışmalarına yer verilmesinin en önemli nedeni bir ay gibi kısa sürede Atatürk ilkeleri ile ilgili hem niteliksel hem de niceliksel olarak oldukça etkili

¹ "Halkevi Komite seçimleri 27 Şubat 1932 tarihinde başlamış ve 9 Mart 1932 tarihinde sona ermiştir. Temsilcilerin katılımıyla ilk genel idare heyeti 31 Mart 1932'de toplanmıştır. CHP İzmir Vilayeti idare Heyeti, sırayla Avukat Tevfik Fikret, Cevdet Akömer, Avni

konferanslar yapılmış olmasıdır. İzmir Halkevinde altı ilke ile ilgili verilen konferansları dönemin aydınları ve eğitimcileri, milletvekili tarafından verildiği ve bu eğitimci ve aydınların vermiş olduğu konferansta ifade ettiği ilke ile ilgili, kendini yetiştirmiş olduğu, konuyla ilgili eser veya gazete makaleleri kaleme aldığı görülmüştür. Örneğin Mustafa Rahmi bunlardan biridir.

Halka sunulacak konferans planlaması; İzmir Halkevi'nde Avni Doğan başkanlığında 1934 yılının son ayı olan aralık ayı içerisinde yapılan toplantılarda da ülkede kültür inkişafı ve Türk inkılabının sistemli ve olumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi için bir komisyon oluşturmuştur. Ayrıca bu toplantıda; inkılap konferanslarının hazırlanması, yüksek kursların açılması kararı alınmıştır. Konferanslarda içerik olarak; Halkçılık, Laiklik, Cumhuriyetçilik, İnkılapçılık, Devletçilik ve Milliyetçilik konularını ihtiva edeceği kararı alınmıştır. Konferansların sürekli ve izahlı bir şekilde yapılacağı da karara bağlanmıştır (Akşam Gazetesi, 1 Kanunisanı,1935:5).

İzmir Halk Evi'nde verilecek konferansların planlaması şu şekilde yapılmıştır;

- 1: 28 Birincikanun cuma günü saat 15' te muallim Mustafa Rahmi Bey (Halkçılık)
- 2: 31 Birincikanun pazartesi saat 20.05'te muallim mektebi müdürü Refet Bey (Laiklik)
- 3: 4 İkincikanun cuma günü saat 15'te muallim Mitat Bey (İnkılap Tarihi)
- 4: 11 İkincikanun cuma günü saat 15'te ilk tedrisat müfettişi Asım İsmet Bey (İnkılap)
- 5: 14 İkincikanun pazartesi saat 20.05'te Hakkı Baha Bey (Devletçilik)
- 6: 18 İkincikanun cuma günü saat 15'te Münir Bey (Cumhuriyetçilik)
- 7: 21 İkincikanun pazartesi saat 20.05'te maarif müdürü Hikmet Bey (Milliyetçilik)

Bu altı ilkenin ilmi bir şekilde ve detaylı şekilde inceleneceği kararı verilmiştir (İzmir Postası Gazetesi,24 Kânunuevvel 1934:1)

İlk konferans 28 Kânunuevvel 1934 Cuma günü lise muallimlerinden Rahmi Balaban tarafından - Halkçılık- ilkesi üzerine olmuştur. Konferansta salonlar tıklım tıklım dolmuştur. Konferansların Cumhuriyet Halk Fırkası bayrağındaki altı umde hakkında ve bir ay süreceği, konferanslardan sonra ise kurslar açılacağı ifade edilmiştir (Akşam Gazetesi, 4 Kanunisanı,1935:6). İzmir Halk Evi'nde verilen devrim konferanslarının-inkılap derslerinin- en temel amacı, ülkede fikri olgunluk sağlanmasına yönelik katkı sunmak olmuştur. Bu bağlamda bu konferanslarla; Cumhuriyet Halk Partisi'nin yürütmekte olduğu inkılap ideolojisi etrafında; partili, partisiz bütün bireylerin Türk inkılabının ana hatlarını kavramış bireyler olarak, bir inkılap hayatı oluşturmak amaçlanarak Türk inkılabının gayesi, kökeni, gelişimi, diğer devletlerin yaşamış olduğu inkılaplarla karşılaştırma becerisi sağlamak hedeflenmiştir (Gökçe,1935:3,6). Bu noktada İzmir Halk Evi'nde verilen devrim konferans içerikleri, ülke genelinde İnkılap dersleriyle amaçlanan gayeyle paralellik göstermiştir (Civci,2013:109). İnkılap nesilden nesile geçmektedir. İnkılabı yalnızca inkılabın yapıldığı dönemin bireylerinin öğrenmesi yeterli değildir. Kaldı ki inkılapların yapıldığı dönemde halkın %99'u inkılabın özünü bilmekten uzak olmuştur. İzmir gibi partili sayısının fazla olduğu bir şehirde Türk inkılabının özünü bilgiye dayalı ifade edecek aydın kesiminin sayısı da oldukça sınırlı kalmıştır. Bu durum cemiyet adına büyük bir noksanlık olmuştur. Bu bağlamda konferansların gerekliliği noktası ve konferansların etkili olduğunun göstergesi olarak hava şartlarının olumsuz olması, günlerin kısalığına rağmen izleyici kitlesinin yoğun olması örnek gösterilmektedir (Gökçe,1935:3). Halkevi salonlarında oturacak yer kalmadığı için çoğu kişinin konferansları ayakta dinlemiştir (Anadolu Gazetesi, 3 Şubat 1935:3).

Doğan, Şehime Yunus, Dr. Hüseyin Hulki Cura, Dr. Mithat Orel, Dr. Kamuran Örs, Mustafa Rahmi Balaban, Dr. Memduh Say, Said Odyak ve Vedide Baha Pars'ı başkanlığa seçmiştir." "... 1935 yılına gelindiğinde ise, CHP Vilayet İdare Heyeti Başkanı Yozgat Saylavı Avni Doğan İzmir Halkevi'ni yeniden kurmak için fırka genel sekreterliğinden talimat almıştır. Parti-devlet özdeşliğinin sağlanmaya çalışıldığından kaynaklanan bu durum sonucunda Avni Doğan Halkevi Başkanlığı'nı da kendi üzerine almıştır. Yapılan seçim sonucunda Halkevi'nin yeni idare heyeti belirlenmiştir." "İzmir Halkevi'nin 1934, 1935 ve 1937 yıllarında birtakım nedenlerden dolayı yönetim kurulu üyeleri belirlenememiş ya da eksik olarak belirlenmiştir." (Civci,2013: 85,86,88).

ATATÜRK İLKELERİNİN İÇSELLEŞTİRİLMESİNDE İZMİR DEVRİM KONFERANSLARI

Türk İnkılabının Temel İlkeleri (Atatürk İlkeleri) Konferansları

İzmir Halkevinde, Türk İnkılabının Temel İlkeleri (Atatürk İlkeleri) Konferansları dışında; İnkılap Dersleri: İnkılap Tarihi Konferansları adı altında üç gün süren bu konferanslar da Mustafa Kemal'in hayatı ve Türk tarihinin ana özellikleri lise öğretmeni Mitat Bey tarafından ifade edilmiştir. (Anadolu Gazetesi, 6,9,10 Kanunusani:1,3,6). Hatip "Türk inkılap devrinin ve tarihinin temeli; Türk milliyetçiliğidir" diyerek (Anadolu Gazetesi, 9, Kanunusani:1,3) konferansın ana temasını vurgulanmış, konuyu Mustafa Kemal'in hayatını ve icraatlarını anlatarak Türk inkılap tarihi konularını, Atatürk'ün Samsun'a çıkış sürecine kadar özetlemiştir. Çünkü Türk inkılap tarihinin konularının birkaç konferansa sığmayacak kadar geniş olduğunu ifade etmiş, konferansların uygun zamanda devam edeceğini dile getirmiştir. (Anadolu Gazetesi, 10, Kanunusani:3).

İzmir Halkevinde verilen Türk İnkılabının Temel İlkeleri (Atatürk İlkeleri) ile alakalı konferansı anlamak ve verilen konferansları değerlendirebilmek adına Atatürk ilkelerinin genel özellikleri nelerdir? Atatürk İlkelerinin kısaca ifade edilmesinde fayda vardır. Atatürk'ün altı ilkesi 1931 yılında Cumhuriyet Halk Partisinin temel ilkeleri haline gelmiştir.1935 yılı CHP'nin 4. Kurultayında da Kemalizm'in Prensipleri olarak ifade edilmiştir (Ertan, 2022:228). Atatürk ilkeleri; Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik, İnkılapçılık 5 Şubat 1937'de Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri olarak anayasaya girmiştir. Cumhuriyetçilik; halka dayanan, gücünü halktan alan bir devlet şeklini ifade etmektedir. Cumhuriyet hem bir devlet hem de bir hükûmet şeklidir (Turan, vd.2009:242-259). Cumhuriyet; bağımsızlık, egemenlik fikirleri bünyesinde barındırmakla birlikte milletin kendi kendini idare etme yöntemidir (Şavklı,2019:364). Milliyetçilik; millet gerçeğine dayanan bir fikir akımı ve sosyal politika ilkelerinden biri olarak bir millete mensup kişilerin millete karşı duymuş olduğu bağlılık duygusudur. Halkçılık; halkın halk tarafından halk için iradesidir. Devletçilik; devlet yetkilerinin artması, kamu hizmet ve faaliyetlerinin yayılması olarak tanımlanır. Laiklik; din ile devlet işlerinin birbirinden ayrılması, devletin vicdan işlerinin gerçekleşmesi noktasında tarafsız kalmasıdır. İnkılapçılık; kurucu ve yapıcı bir düşünce anlayışıyla modern toplum hayatında ilerleme ve gelişmelere fırsat sunmaya yönelik bir düşüncenin benimsenmesidir. Bu altı ilkeyle beraber bu ilkeleri tamamlayıcı nitelikte ilkeler olarak Milli Egemenlik, Milli Bağımsızlık, Milli Birlik Beraberlik ve Ülke Bütünlüğü, Yurtta Sulh Cihanda Sulh, Bilimsellik ve Akılcılık, Çağdaşlaşma ve Batılılaşma, İnsan ve İnsanlık Sevgisi olarak belirlenmiş ilkeler bulunmaktadır (Turan, vd.2009:242-259).

1934-1935 Yılı İzmir Halkevinde Atatürk İlkeleri ile İlgili Verilen Konferans İçerikleri

Cumhuriyetçilik

Cumhuriyet; halka ait rejim anlamını taşımaktadır. Bu yönetimin en belirgin özelliği devleti yönetenlerin tamamının seçimle işbaşına gelmesidir. Cumhuriyette, egemenlik teorik olarak ulusa aittir. Cumhuriyetçilik ise; cumhuriyet rejimine bağlı olmaktır (Ertan, 2022:229).

Cumhuriyetçilik bağlamında konferansı veren Avukat Mustafa Münir, cumhuriyetçilik üzerine vereceği konferansın ilmi nitelikte konferans olmayacağını, söylenecek sözlerin herkes tarafından bilinen konular olduğunu kendisinin bu bilinen konuları tekrar edici olduğunu mütevazı bir şekilde dile getirmiştir (Anadolu Gazetesi, 27 Kânunusani 1935:7). Konferansa kavramsal çerçeveleri ifade ederek başlamıştır. Cumhuriyet; faziletkâr insanlığın en mütেকâmil bir rejimidir. Cumhuriyette kimse bir imtiyaza sahip değildir. Cumhuriyetin ruhu ve dayanaklarından en büyüğü eşitliktir. Herkesin hakkının bir ve aynı olmasıdır (Anadolu Gazetesi, 1 Şubat 1935:3).

Fotoğraf 1. Cumhuriyetçilik konferansı haberi (Anadolu gazetesi, 27 Kânunusani 1935:7).

Cumhuriyet, başlı başına hürriyettir. Düşünme ve yapma kudretinde, kimseye bağlı olamayan bir hürriyet..Bu hürriyetin tek bir kaydı vardır: Amme ve vatandaşlık hürriyetlerine ve menfaatlerine karşı düşmemek. Cumhuriyette hakimiyet kayıtsız şartsız halkındır. Yurdu, tarihi, kültürü bir olan insan topluluğu, memleketi ve kendilerini, istedikleri gibi, iyi ve refahla yaşama ilerlemeleri için gerekli olan şekilde yönetirler. Millet bu iradeyi kendisinin seçtiği temsilciler vasıtasıyla yaparlar (Anadolu Gazetesi, 1 Şubat 1935:3).

Cumhuriyette yönetimin gücü sadece fazilet ve faziletkârlığa dayanır. Yönetim gücünü ele almak için memleket sevgisi, halka hizmetkar olmayı bilmek ve bunu ispatlamak gerekmektedir. Kendi menfaatlerini toplum menfaati için feda etmek, memleketi ve halkı derin bir aşkla sevmek gerekmektedir. Cumhuriyet; millet hakimiyeti, hürriyet, eşitlik ve fazilet hakimiyeti demektir. Cumhuriyet; bütün dünyanın kendi kendine, doğal bir gelişim ile vardığı ve yürüdüğü bir rejimdir. Cumhuriyet, Türk milletinin ruhuna her milletten daha yakın bir hükümet şeklidir. Türk milleti ezelden eşitlik âşığıdır. Türk, yaratılıştan esarete tahammül edemeyen, bütün tarihinde hür ve bağımsız doğmuş ve yaşamış bir millettir. "Fazilet, Türk ahlakıyatının başında gelir. Türk fazilete aşıktır. Memleketseverlikte, cemiyete hizmette ileri gidenleri daima sezmiş, görmüş ve sevmiş ve başında tutmuştur" (Anadolu Gazetesi, 1 Şubat 1935:3). "Türk, iyiliği bilen, tanıyan ve şükran borcunu eda eden bir ırktır. İşte biz...Cumhuriyet, milli hakimiyet mefkûresini en iyi ve en emin surette tatbik eder, devlet şekli olduğu için cumhuriyetçiyiz" (Anadolu Gazetesi, 1 Şubat 1935:3).

İktidar, hürriyet ve kanun karşılaştırılmasında Kant şu çıkarımda bulunmuştur diye konuyu pekiştirmeye çalışmıştır.

1-Hürriyetsiz ve kanunsuz iktidar, barbarlığı ve vahşeti ifade eder

2-İktidarsız kanun ve hürriyet anarşiyi ifade eder

3-Hürriyetsiz kanun ve iktidar istibdadı ifade eder

4-Hürriyet ve kanun ile iktidar birleşince cumhuriyet meydana gelir (Anadolu Gazetesi, 30 Kânunusani 1935:2).

İnsanlık sırası ile bu dönemleri yaşamıştır. Kültür yayıldıkça, hürriyet ve eşitlik özlemi sardıkça, tahakküme ve zulme dayanan irsî hükümdarlıklar birer birer yıkılmaya başlamıştır. Millet hakimiyetinin toplum hayatındaki başarıları, hiçbir propagandaya ihtiyaç duyulmadan cumhuriyet tüm dünyaya yayılmıştır. 1.Dünya Savaşı, Avrupa'nın 2/3'sini ellerinde tutan hükümdarlıkları da yok etmiştir. Asya'daki büyük geleneklere sahip Çin İmparatorluğu bile yıkılmış yerine cumhuriyet yönetimi

gelmiştir. Türk milleti de dünyadaki bu gelişmelerden etkilenmiştir. “Türk’ün ruhunda, cumhuriyet rejimine karşı meydana gelen tevafuku ve tatabuku görmeyenler, ancak bu milletin tarihini ve ruhunu bilmeyen ve tanımayanlardır.” “Osmanlı Türklerinin Anadolu’da yerleşerek kurdukları devletin kuruluş ve yükseliş devirlerinde gösterdikleri hayat ve medeniyet kabiliyetleri o devirde, Avrupa, Asya ve hatta Afrika’da yaşayan ve hükümlan olan millet ve devletlerin hepsinin, bilgi ve hayat kudretinden, hiç şüphesiz ki üstün bir dereceye gelmiş idi. Bu yükseliş devrini, nihayet saltanat rejiminin en zaruri icaplarına uygun bir şekilde bir durgunluk devresi takip etti, bu devreyi istibdat ve zulüm feccatlerinin tüyler ürpertecek şekildeki tecellileri devleti inkıza ve memleketi ölüm ve esaret kapısının eşğine kadar getirdi” (Anadolu Gazetesi, 30 Kânunusani 1935:2).

Japonya’nın son yüzyılda kısa bir sürede Avrupa medeniyetinden yaptığı faydalanmayı Türk milleti hiç şüphesiz daha az bir sürede daha kolay elde edebilirdi (Anadolu Gazetesi, 31 Kanunusani :2). O vakit bu yurt ve millet 1908’den beri girdiği düşman istilası acılarını görmez ve dünyada layık olduğu konumu çoktan kazanan bir ülke olurdu. Demokrasiye doğru bir adım olarak nitelendirilen 1908 inkılabı yalnız istibdat rejimine hayat vermiştir. Saltanatı ortadan kaldırmamıştır. Münir Bey, 1908’den sonra ülkede meydana gelen hadiseleri özetlemiş, 23 Nisan 1920’de meclisin açılışı ve Mustafa Kemal’in meclis başkanı olmasını sürecini özetlemiştir. Kurulan hükümetin şeklinin açıkça belirtilmemiş olmasına rağmen cumhuriyet rejimi olduğu ifade edilmiştir. Memleket bu kanun ile fiilen cumhuriyet iradesi olacaktı. Cumhuriyetin kânunda açıkça belirtilmesi ülkeyi düşman işgalinden kurtardıktan sonra olmuştur. Münir Bey, saltanatın kaldırılması sürecini, Lozan Antlaşması sürecini özetleyerek dinleyicilere izah etmiştir (Anadolu Gazetesi, 31 Kanunusani :2).

Bugünün medeni dünyasında, kafaları irfan ve bilgi nuru ile aydınlanmış insan topluluklarının, cemiyet hayatının devam etmesi ve yükselmesini sağlayan en uygun idare şekli cumhuriyet şeklindedir. Konferans hatibi Avrupa’da tahmini 500 milyon insanın yaşadığı bunun %15’inin hükümdarlıkla yönetildiğini, Avrupa’da 36 devletten sadece 11’inin hükümdarlık şeklinin olduğu, Amerika’nın, Avustralya’nın cumhuriyet şekline başka bir devlet usulünün bilmediğini ifade etmiştir (Anadolu Gazetesi, 28 Kanunusani 1935:2).

Bu bağlamda cumhuriyetçilik konferansında; Cumhuriyet felsefesinin ne olduğu açıklanarak, cumhuriyet rejimi ruhunun, Türk milletinin özünde var olduğu vurgulanmıştır.

Milliyetçilik

Aynı kökten ve aynı soyadan gelme anlamı bulunan millet veya ulus, her şeyden önce aralarında ortak bağlar bulunan insan topluluğunu ifade etmektedir. Milliyetçilik ise; millet gerçeğinden hareket eden bir fikir akımıdır (Ertan, 2022:232,233).

Milliyetçilik bağlamında konferansı sunan Konya Milletvekili Ali Rıza Türel, milliyetçilikle ilgili bilimsel içerikli sunusunu yedi konferans şeklinde tamamlayabilmiştir. Konferans sunusunda kavramsal açıdan milletin ne olduğunu izaha çalışarak konferansını uzun bir zaman dilimine yaymıştır.

Millet, aralarında birtakım özel bağlarla bağlı insanların oluşturmuş olduğu topluluktur. Bu bağlar:

1-Toprak; vatan, büyük bir ailenin ortak malı demek olan bir toprak parçasıdır. Fakat vatan yani toprak millet oluşumunda etkili unsur değildir. Çünkü aynı özelliklere haiz topraklar üzerinde bazen birden fazla milletin yaşadığı görülmüştür.

2-İrk, İnsanların millet olmasında yardımcı unsurlardan biri de ırktır. Her millette hâkim bir tip vardır. Türkiye’de bir Türk tipi, Fransa’da bir Golva tipi, Almanya’da Cermen, İngiltere’de Anglosakson tipi gibi fakat ırk unsuru da millet oluşumunda kati bir unsur değildir. Bugün saf bir ırktan oluşan hiçbir millet yoktur. Tek bir ırkın, bütün mensuplarını bir tek milli birlik içinde topladığı da görülmemiştir. Millet oluşumunda belirli bir ırk birliği şüphesiz gerekmektedir. Burada en önemli unsur insanın o ırka mensup olduğunu bilmesidir. Fakat ırkların birbirine karışmış olması durumu, bir milli birlik, milli şuur oluşumuna mâni olamaz.

3-Dil, milletin oluşumunda çok büyük rol oynayan bir unsurdur. Denilebilir ki millet oluşturmak için tek bir şart olsa o da dil unsuru olurdu.

4-Din, eskiden din de tesanidi bir araya getiren bir bağ olmuştur. Fakat artık modern milletlerin oluşumunda dinin etkisi kalmamıştır. Bugün Avrupa ve Amerika devletlerini oluşturan milletlerin birçoğu aynı dine mensuptur (Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935:3).

5-Müşterek Hakimiyet, müşterek bir hakimiyet altında yaşamak unsuru da millet oluşumunda bir bağlıdır. Bu sayılan unsurlar olmasa da şu husus olmazsa olmazdır; millet fikri, daha ziyade ruhi ve manevi bir şeydir. Bu durum özel bir vahdettir. Bu vahdet; bu birlik ortak bir savaşın eseri olan ortak bir tarihin, ortak bir zaferin, ortak ananelerin sonucudur. "Birlikte çekilen ıstırapların, kazanılan zaferlerin şarkılarda, hikayelerde yaşanan hatırası, bütün bir milletin ideallerini, karakterlerini şahsında toplamış büyük adamların aziz adları, milli hatıralar taşıyan yerlerin, beldelerin ve abidelerin mevcudiyeti, bütün bu müşterek miras, milliyetin en kutsi ve zaruri unsurudur" (Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935:3).

Atatürk, milli birliğin en kuvvetli bir örneğidir. Atatürk, bütün bir Türk milleti demektir. Çanakkale, Erzurum, Sivas, Ankara, İnönü, Sakarya, Dumlupınar, İzmir... hatıralar taşıyan bu yerler, bizim için ve bizden sonra gelecekler için, "Ne Mutlu Türküm Diyene!" sözünü söyleten ne büyük bir gurur ve şeref kaynağı, ne güçlü birer yakınlık bağıdır. Milleti, millet yapan asıl unsur bu manevi unsurdur. Bu unsur olmadan millet olamaz. Demek ki millet ve milliyet tarifi güç bir kavramdır. Onun özü bir histir (Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935:3). Milletler, ihtiyaçtan ve insanların içgüdüsünden doğmuş doğal topluluk olduğunu göstermektedir (Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935:6). Milletin birinci ideali müstakil bir devlet haline gelmektir. Bir devlet, ordusu, adliyesi, maliyesi, özetle bütün kuvvetleri tam ve noksansız bir bütün olur. "Bizim milliyetçilik, milliyetperverlik dediğimiz nasyonalizm, muhtelif manalarda ve daha ziyade dar ve fena manada alınan ve kullanılan bir tabirdir. Bazıları bunu şuursuz, ölçüsüz vatan sevgisi diye tarif ederler. Bu manada alınan nasyonalizm, Almanların (Doyeland Uberalles) diye meşhur olan marşında ifadesini bulan yanlış, fena bir fikirdir" (Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935:6). Bu görüşe göre bir millete diğer bütün siyasi ve dini camialar düşmandır. Bizim anladığımız manada nasyonalizm bencillik şekline girerek temiz kimliğini kaybetmemiş, güçlü ve sıcak bir vatan, bir millet sevgisidir. Bizim milliyetçiliğimiz başkalarına zararı dokunmayan bu milliyetçilik anlayışıdır. Bu şekilde bir milliyetperverlik, yalnız hak değil, aynı zamanda bir görevdir. Bu sevgi, tıpkı bir insanın ailesini başka ailelere üstün tuttuğu gibi makul ve meşru bir sevgidir (Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935:6).

Milliyetçilik, milletlerin en zor zamanlarında imdadına yetişen, onu büyük felaketlerden, hatta yok olma tehlikesinden kurtaran büyük bir güçtür (Anadolu Gazetesi, 16 Nisan 1935:3). "... milliyetçilik ve beynelmileliyet, zahiren birbirine zıt ve düşman iki cereyan gibi görünür. Fakat hakikatte bunlar, yek diğerinin mevcudiyeti için zaruri iki unsurdur. İzah ettiğim manada hakikati ve faydeli bir (beynelmilleliyet) ancak, zaferi tahakkuk etmiş bir cereyan olan milliyetçiliğe dayanarak vücut bulabilir. Buna mukabil, zayıf milletlerin haklarının ve hatta varlıklarının korunması için de teşkilatlı bir meynelmilel sisteme lüzum ve zaruret vardır" (Anadolu Gazetesi, 21 Nisan 1935:6).

Bu bağlamda konferansta; millet ve milliyet kavramının özünün his olduğu vurgulanmıştır.

Halkçılık

Halk; aynı ülkede yaşayan, aynı uyruktaki insanların oluşturduğu topluluğa denir. Halkçılık ise; bireyler arasında hiçbir hak ayrılığı görmemeye yönelik tutum ve görüştür (Ertan, 2022:236).

Bu bağlamda konferansı sunan Rahmi Balaban, Halkçılığın gayesi ve vazifesi anlatmış, halkçılığın tarihi ile ilgilenenlere konuyla ilgili kitaplar tavsiye edebileceğini ifade etmiştir. Bu durum konferansı yapan öğretmen Mustafa Rahmi Balaban'ın konuya hâkim olduğunu göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Ayrıca konferansın ilmi nitelikte olduğunu da göstermektedir (Anadolu Gazetesi, 30 Kânunuevvel 1934: s.6). Orta Asya'daki halkçılığımızı Macar bilim insanı Venbrili'nin Orta Asya isimli kitabından öğrenebilirsiniz diye konferans hatibi Balaban örnekler vermiştir. Orta Asya halkçılığını analiz eden Garton Rişard : "Dünya'da Orta Asya'daki aşiretlerin yaşattığı halkçılığı başka hiçbir aşiret yaşayamamıştır" sözünü aktarmıştır. Halkçılık, halkın halk tarafından idaresidir. Halkçılığın gayesi; birimiz hepimiz, hepimiz birimiz içindir. Fakat insan bu gayeye ulaşabilecek mi? İnsanın başkası için çalışma kabiliyeti var mı? İnsan kendini ulusuna verebilir mi? İşte burası mevzunun en karışık noktasıdır. Dinlerin hüküm sürdüğü dönemlerde her insanın görevi başkası için çalışmaktır. Bu durum Avrupa'da Rönesans'a kadar devam etmiştir. 16. asırda dinlerin temelleri yıkıldıktan sonra bireyin,

kendini cemiyete vermesi anlayışı deđiřti. Bundan sonra dinin yerine akıl almaya bařlamıřtır. Fransız bilim insanı Dekart bu dūřünceyi ileri sūrenlerin bařında gelmiřtir. Fakat bir sūre sonra insanlar akıllarına gūvenemez oldular. Dekart'ın usulū objektif deđildi ve dediler ki; "Gerçi Dekart bizi karanlık kilise dehlizlerinden kurtardı. Fakat medeniyeti yapan, cemiyeti kuran acaba Dekart'ın dediđi akıl mıdır? Bu noktada Dekart'ın akıl prensibi yıkıldı. Bundan sonra Niyton gelerek her řeyi cazibe ile ifade edilmeye bařlandı. Cisimlerin ve insanların birbirlerini cezbettiđi ve birbirlerine karřı cazibeleri olduđu ileri sūrūldū. Niyoton'a gūre bu cazibe menfaattir (Anadolu Gazetesi, 30 Kānunuevvel 1934: s.6).

18. asrın sonlarına dođru bu teori de cōkmūřtur. İnsanlar kendilerini tatmin edecek izahların objektif unsurlara dayanmasını istemiřlerdir. 1865'e dođru İngiliz bilim insanı Darwin'in nevilerin oluřumu, tekamūlū, insanları nereden geldikleri nesnelere ilgili 16 senelik bir cālıřmadan sonra cıkardıđı kitabında; būtin varlıklar mūcadele ile meydana gelir. Bu mūcadele kanuna gūre tabiatta gūclū olanlar zayıfları yerler. Bu felsefeyi ictimaiyatcılar insan cemiyetine tatbik ettiler. Cıkan sonuç halkcılıđı řařırtmıřtır. Cūnkū halkcılık mūsavatı istilzam eder. Eřitliđin olmadıđı yerde halkcılık olmaz. Mūcadelecilikte būyūkler kūcūkleri yutar. İnsan yedikcē, tekmeledikcē, zayıfları ezdikcē būyūr maalesef. Dekart ve Niyolononun izahı cemiyet iēin bu kadar kōtū deđildi. Bu durumun sonucu olarak emperyalistler; "Zayıfları ezmek fen namına haktır." Bu sonuç Darwin'i bile řařırttı. Darwin kitabında, benim kanun tabiat iēin dođrudur. Fakat cemiyetler iēin ne kadar dođrudur bilemem, demiřtir. Dediđi halde mūcadeleciler gūya cemiyetleri ilerletmek amacıyla zayıf milletleri ezdikcē ezdiler. Siyasacılar bu durumdan memnun iken tabiatcılar bařka yollar aramaya bařladılar. Bunlardan Robertkin būtin canlıları inceleyen bir kitap yazdı. "Bu eserinde mūcadelenin yanı bařında milletleri, cemiyetleri idare eden, medeniyeti yapan bir de teavūn(yardımlařma) vardır" diyordu. Bu durum iētimaiyatcılar arasında būyūk bir yayılma gōstermiřtir. Onlar aradıkları objektifliđi bu kitapta bulmuřlardır. Bu noktada būtin, tek ve cōk hūcrelilerde mūcadele ve yardımlařmanın mevcudiyeti anlařılmıřtır. Bu bađlamda insan gōrūřleri dōrt ařama geēirmiřtir. Bunlar; din, akıl, fizik ve teavūn(yardımlařma) ařamalarıdır (Anadolu Gazetesi, 30 Kānunuevvel 1934: s.6).

"Materyalistlere gūre insan torba iēerisine konulmuř et, kemik ve kandan ibarettirler. Spiritūalistler ise bunlarla beraber bir de bunların iēerisinde bir ruh olduđuna inanırlar. Ruhcılar vūcutta akıl, duygu ve iradenin mevcudiyetini kabul ederler. İnsan akıl ile her nevi řeyi bulur. Duygu ile ūlkūyū meydana getirir. İrade ile vazifelerini yapar. Vazife ve ūlkū madde ve kanunla olmaz. O ancak akıl, duygu ve irade ile olur." Biz řimdi tabiatıtan ayrı mıyız? Karřımıza dōrt mektep cıkmaktadır.

1.Mektep: Alman bilim insanı, Layipniē ve Schopenhauer'nun kurduđu mekteptir. Bunlara gūre; hayvan da insan da dıřarıdaki tař da birdir, hepsi kardeřtir. Bu mektepte būtin varlıklarda daha ileriye atılma iradesi vardır.

2.Mektep: Bu mektep hayatiyatcılarının mektebidir. Bunlar kayada duygu aramazlar. Fakat nebatatlardı duygu olduđuna inanırlar. Őrnek olarak kūstūm cıēeđini verirler.

3.Mektep: Ruhcuların mektebidir. En ōnemli temsilcisi Kant'tır. Bunlara gūre; řuur, hafıza, idrak, duygu ancak insanda vardır.

4.Mektep: İētimaiyatcı filozofların mektebidir. Bunlar insanı hayvanla mukayese etmezler. İnsan manevi varlığı cemiyetle başlar. Bu mektep insanı iki kısma ayırırlar; 1.kısım beşer kısımdır, hayvanlardan farkı olmayan kısımdır. İkinici kısım insan; burada insan şuuru vardır. Muhabbet, cesaret, şefkat insani kısmın eserleridir. İnsanlar akıl ve iradeyi cemiyetten almışlardır. Bu akımın temsilcisi Emil Dorkham'dır. "İnsan cemiyet iēin, yeni bir fert kendini ulus iēin vermeğe cemiyet teřekkūl ettikten sonra başlamıştır. Tarihteki hūmanizm iēte bir insancılıktır. Cemiyette akılı, duyguyu, iradeyi ilerletecek mūesseselere felsefede "miraē" denir. Yani miraē beşerlikten insanlığa cıkmaktır. Felsefeye bakılırsa herkeste miraē vardır. Miraē beşeriyetin fevkine cıkabilmek iēin herkese lazımdır. Halkcılık miraētan sonra gelir." (Anadolu Gazetesi, 30 Kānunuevvel 1934: s.6).

İnsan miraca cıktıktan sonra birimiz hepimiz iēin oluruz. Yani birbirimize yardım ederiz. Durkheim; "Cemiyet hayatını kuran řey ūlkūdūr." der. İnsanlar gezegenler gibidir. Bir gezegen nasıl hem kendi hem de gūneř etrafında dōnūyorsa insanlar da hem kendi etrafında hem de ulusunun etrafında dōnerler. Bu dōndūrmeyi yapan ūlkūdūr, halkcılıktır. Halkcılık suni eřitsizlikleri yok eder. Kalan eřitsizlikler ise tabi olan anadan dođma kōr olma durumu gibilerdir. Cemiyetin genel eřitsizliklerini

kaldırmak gerekmektedir. Amele ile patron, köle ile efendi gibi...Tabiatta gelen eşitsizliği kabul edebiliriz. Fakat asla cemiyetin haksızlıklarını kabul etmeyiz. Bizim firkamızın halkçılığı budur (Anadolu Gazetesi, 30 Kânunuevvel 1934: s.6).

Bu bağlamda konferansta; Türkiye’de halkçılığın, suni eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik bir anlayışla yapıldığı vurgulanmıştır.

Devletçilik

“En yaygın olarak devletçilik; bir milletin yönetimle ilgili ve ekonomik işlevlerin devlet tarafından bir yönetim altında bütünleştirilmesi siyaseti demektir.” (Ertan, 2022:239).

Bu bağlamda konferansın hatibi öğretmen Hakkı Baha; kapitalizm, liberalizm, sosyalizm gibi kavramlara değindikten sonra devletçilikle ilgili bilgi paylaşımlarında bulunmuştur. Devletçilik; özel mülkiyete saygılı olmakla beraber, güçlülere karşı zayıfları himaye etmek ve güçlülere karşı kendisini savunmak noktasında her türlü müdahaleye kendisini haklı gören bir sistemdir. Devletçiliğin liberalizm ve sosyalizm akımına karşı ortaya çıktığını ifade etmiştir. Liberal iktisat anlayışının koyu bir ferdiyetçi mektebi olduğu, devletin müdahalesini meneden bir düşünce sistemi olduğu, sosyalizmin ise özel mülkiyetin kesinlikle ilgasına taraftar bir sistem olduğunu ifade etmiştir. Devletçiliğin, sosyalizm ve liberalizm arasında hak ve adalet aranması noktasında denge unsuru olarak ortaya çıktığını ifade etmiştir. Mutlakiyet ve meşrutiyet rejimlerinde devletin müdahalesi kabul edilebilir nitelikte iken kuvvetli bir parlamentarizm ve özellikle demokrasi rejimlerinde böyle bir müdahaleye imkân yoktur. Döpon Vit bu farkı ifade etmek için “Devlet ancak 1789’dan sonra başlar” demiştir (Anadolu Gazetesi, 21 Kanunusani 1935:2).

Fotoğraf 2. Devletçilik konferansı haberi (Anadolu gazetesi,20 Kânunusani1935:1)

“Birçok ülkede devlet teşkilatları kapitalizm, merkantilizme karşı, millet dediğimiz uzviyeleri içinden kemiren parazitizme karşı cephe almağa başladı. Bugünün aktivitesi buradadır. Bugün her devlet ya devletçidir veya devletçi olmaya mecburdur” (Anadolu Gazetesi, 22 Kanunusani 1935:3). “Bugün devlet milli serveti bir taraftan etatize ederken diğer taraftan da kooperatifler vasıtasile nasyonalize etmeğe başlamıştır. Malumdur ki ferdin mülkiyetine hürmet ederek serveti umumiyeiyi sosyalize etmek hususunda devletçiliğin en ciddi ve en hakiki yardımcısı kooperasyondur” (Anadolu Gazetesi, 22 Kanunusani 1935:6).

Konferansta; devletçiliğin, sosyalizm ve liberalizm arasında hak ve adalet aranması noktasında denge unsuru olarak ortaya çıktığı vurgulanmıştır.

Laiklik

“Laiklik, felsefi anlamda insan aklının eseri olan düşüncenin, dini düşünceden ayrılması anlamına gelirken, siyasi anlamda, devlet ve dünya işleri ile din işlerinin birbirinden ayrılması anlamı taşımaktadır” (Ertan, 2022:242).

Konferansı sunan hatip Refet Tok, konunun anlaşılması için laiklikle ilgili genel düşünceleri ifade ettikten sonra laikliğin kavramsal çerçevesini ifade etmiştir.

“Arkadaşlar; işte Layisizm denilen şeyin tarifine geldik. Laiklik; değişen, yenileşen ve yürüyen, umumi hayatla, değişmeyen ve yürümeyen dinin alaka ve irtibatlarını katetmektir...Modern devletler, dini fertlerin vicdanlarına terk etmiştir...” (Anadolu Gazetesi, 3 Kânunusani 1935:4). Laik bir devlet olan Türkiye Cumhuriyeti bu laik durumunu 3 Mart 1924'te hilafeti kaldırarak bütün bir medeniyet dünyasına örnek olacak bir biçimde başarmıştır (Anadolu Gazetesi, 3 Kânunusani 1935:4).

Fotoğraf 3. Laiklik konferansı haberi (Anadolu gazetesi,3 Kânunusani1935:1)

“...Türkiye Cumhuriyeti Devleti, laik bir devlettir. Bu devletin dini şahsiyeti yoktur. Dini, fertlerin vicdanına bırakmıştır. Reşit olan her fert kanunların çerçevesi içinde dilediği gibi iman eder, ibadet eder ...” Modern bir devletin içtimai görevleri o kadar çok ki devletin din işleri ile meşgul olması mümkün ve doğru değildir (Anadolu Gazetesi, 3 Kânunusani 1935:4). Bu bağlamda din de bu durumdan memnun olmalıdır. Çünkü din, devlete tabi olmaktan kurtulmuş ve itikatlar serbest olmuştur. “Esasen zamanımızda dinler siyasi rollerini kaybetmişler, objektif müesseseler olmaktan uzaklaşmışlardır. Dinler ferdi vicdanlar hariminde mümin mabuduna bağlayan deruni ve hissi bir bağ haline gelmişlerdir” (Anadolu Gazetesi, 3 Kânunusani 1935:4). “...Türk inkılabı yarım, tek kanatlı, cesareti zayıf bir inkılap değildir ve bütün dünyada böyle bir inkılap olmamıştır. İşte bunun için laikiz. İşte bunun için müsbet ilme inanıyoruz. İşte bunun için dört elle Türk ulusunun işlerine sarılıyoruz. Laik bir devlet demek: Milleti de ferdi de ebediyete kadar yaşayacakmış gibi gören, anlayan ve inanan bir devlettir” (Anadolu Gazetesi, 3 Kânunusani 1935:4).

Laikliğin diğer inkılaplarla bağlantılı olduğu, bu yüzden yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin laik olduğu, konferansta vurgulanan ana tema olmuştur.

İnkılapçılık

“En genel tanımıyla devrim ya da inkılâp ; var olan siyasal, ekonomik ve toplumsal yapının kısa zamanda, zorla ve tümüyle yıkılarak , yeni bir yapının , yeni bir düzenin oluşturulmasıdır” (Ertan, 2022:242).

İnkılap kanunu doğadan örnek vererek konuyu sunan hatip müfettiş Asım Kültür, bir kap içinde bulunan suyu ateşe verdiğiniz zaman derhal suda bir değişiklik sezilir demiştir. Fakat bu değişikliğin derece derece olduğunu söyleyerek sıcaklığı sıfırdan başlayarak 10-20...90'ı bulduğunu fakat yüz dereceyi bulduğunda birden ani değişimin olduğunu sıçrama ve inkılabın olduğunu ifade etmiştir. Suyun artık eski su olmadığını bu noktada 99 C'ye kadar olan durum suyun evrimi 100 C 'de bir biçimden diğer bir biçime geçişi, atlayışını(inkılabı) teşkil eder demiştir. (Anadolu Gazetesi, 13 Kanunusani:6).

Bu iddiayı birçok örnekle kanıtlamak mümkündür: "Tabiat ve cemiyette her şey tekâmüle tabidir ve her tekâmül bir inkılap doğurur. Tekâmülsüz inkılap olmadığı gibi inkılapsız tekâmül de olamaz. Tohumuzsuz ürün, hamile kalınmadan çocuk olamadığı, doğmadığı gibi" (Anadolu Gazetesi, 14 Kanunusani 1935:1). İnkılap suyun 100 C'de kaynaması gibi ani ve şiddetli hareketler meydana getirir. Mademki her şey her an değişmek suretiyle varlığını korur ve yaşatır o halde cemiyette olduğu gibi fert de de muhafazakarlık daimî olamaz. Örneğin papalık incelendiğinde Hz. İsa ile bugünün papasının yaşam biçimi aynı değildir. Hz. İsa basit bir hayat yaşarken bugünün papası dünyanın en lüks hayatını yaşamaktadır (Anadolu Gazetesi, 14 Kanunusani 1935:6). Psikoloji bakımından inkılapçıda bulunması gereken özellikler şunlardır;

- 1-Güçlü bir irade
- 2-Mantıklı düşünme
- 3-Ülküye inanış

İnsana ait olan büyüksek kabiliyetler Atatürk'te de bulunmaktadır (Anadolu Gazetesi, 16 Kanunusani 1935:3).

İnkılapta her şey değişir, her şey yıkılır fakat inkılabın ideolojisi, inkılapçının varlığında, yağmurlu havalardan sonra semalarda parlayan yıldızlar gibidir (Anadolu Gazetesi, 18 Kanunusani 1935:3). Bir milletin inkılap yapabilmesi için milleti şu hususları taşıması gerekmektedir;

- 1-Seciye sahibi olması
- 2-Disiplinli olması
- 3-Enerjik olması
- 4-Yarını bugünün menfaatlerine feda etmemesi, bir ahlak sahibi olması

Bu bağlamda hiç kimse Türk milletinin seciyesinden şüphe edemez. Aynı zamanda Türk milleti disiplinlidir. Türklüğün en önemli vasıflarından biri de enerjik olmasıdır. Türk bu enerjisini güzel şeyler, yüksek medeniyetler ve derin bir kültür oluşturmada kullanmaktadır. Bu unsurlardan son hususa gelince ise dünyada cemiyetçi doğan ve cemiyet için yaşayan Türk'tür (Anadolu Gazetesi, 18 Kanunusani 1935:3).

Fotoğraf 4. İnkılapçılık konferansı haberi (Anadolu gazetesi,14 Kânunusani1935:1)

“İnkılap, hayattır. Filhakika Türk inkılabının en büyük eseri hayatı semadan arz üzerine getirmesi, insanların hayallerinde yaşayan hayatı, bu dünya üzerinde kurmak ülküsü üzerine alması ve en yüksek noktası da hayatı, maziye boş ve kıymetini kaybetmiş anelere değil, müsbet ilimlere bağlamasıdır.” “İnkılap, bir milletin zihniyetinin değişmesi, bir hayat telakkisi yerine diğersinin geçmesidir. İnkılap, yeni vasıtalarla yeni gayelere koşmaktır. Bunun için inkılapçı olmak, her şeyden evvel dünün hayata ait gayelerini bırakmak yeni bir zihniyet sahibi olmaktır. Dün yaşayan bugünkü hayat ve zihniyet çerçevesi içine giremeyen her mefhum, her vasıta tamamen metruktür. Her yeni ülkü muhakkak yeni vasıtalar ister. Dünün hayat vasıtaları subjektiftir. Subjektif telakkiden doğmuştur. İnkılabın vasıfları objektif bir telakkiden meydana gelmiştir” Asıl inkılabın ülküsü 770 bin metre kare üstünde yaşayan 18 milyon Türk’e dertsiz tasasız, istenen bir hayat temin etmek ve yaşatmaktır (Anadolu Gazetesi, 18 Kanunusani 1935:3).

Bu konferansta; Türk inkılabının asıl gayesinin; çağdaş ve müreffeh bir hayat tarzı oluşturmak olduğunun altı çizilmiştir.

SONUÇ

İzmir Halkevinde Atatürk ilkeleri ile ilgili bir dizi konferans tertip edilmiştir. Bu konferans partinin en yetkili kişileri tarafından organize edilmiştir. Atatürk ilkeleri ile ilgili konuşma yapacak kişiler, dönemin entelektüelleri arasından seçilmiştir. Konferansın verildiği zamanlarda Cumhuriyet Halk Partisi tarafından, halkevleri aracılığıyla özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerde inkılabın geniş halk kitleleri tarafından benimsenmesi ve içselleştirilmesi bağlamında gerek partili yetkililere gerekse dönemin aydın kesimine inkılaplarla ilgili konferanslar verdirilmiştir. Konferansların temel amacı; Türk inkılabının gayesi, kökeni, gelişimi, diğer devletlerin yaşamış olduğu inkılaplarla karşılaştırma becerisi sağlanması noktasında bireyleri bilinçlendirmek olmuştur. İzmir Halkevinde verilen Atatürk ilkeleri ile ilgili konferansların da amaçlarını gerçekleştirme noktasında dinleyici kitlesinin ilgisi ve çokluğundan konferansların başarılı olduğu söylenebilir. Ayrıca konferans içeriklerinin bilimsel yönünün yanında konferans içeriklerinin halkın anlayacağı bir şekilde ifade edilmesi de konferanslarla hedeflenen gayeye ulaşıldığını düşündürmektedir.

KAYNAKÇA

Cıvı, S. (2013). Halkevleri ve İzmir Halkevi'nin faaliyetleri (1932-1951), [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Devrim Konferansları: Cumhuriyet Nedir, Niçin Cumhuriyetçiyiz? Anadolu Gazetesi, 27 Kânunusani 1935

Devrim Konferansları: Cumhuriyet Nedir, Niçin Cumhuriyetçiyiz? Anadolu Gazetesi, 30 Kânunusani 1935

Devrim Konferansları: Cumhuriyet Nedir, Niçin Cumhuriyetçiyiz? Anadolu Gazetesi, 28 Kanunusani 1935

Devrim Konferansları: Cumhuriyet Nedir, Niçin Cumhuriyetçiyiz? Anadolu Gazetesi, 31 Kanunusani

Devrim Konferansları: Cumhuriyet Nedir, Niçin Cumhuriyetçiyiz? Anadolu Gazetesi, 1 Şubat 1935

Devrim Konferansları: İnkılap Nedir, Niçin İnkılapçiyiz? Anadolu Gazetesi, 16 Kanunusani 1935

Devrim Konferansları: İnkılap Nedir, Niçin İnkılapçiyiz? Anadolu Gazetesi, 18 Kanunusani 1935

Ertan, T.F. (2022) Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi içinde T.F. Ertan (Ed.) Atatürk İlkeleri (ss.227-250), Siyasal Kitapevi

İnkılap Konferansları: İnkılap Nedir, Niçin İnkılapçiyiz? Anadolu Gazetesi, 13 Kanunusani 1935

İnkılap Konferansları: İnkılap Nedir, Niçin İnkılapçiyiz? Anadolu Gazetesi, 14 Kanunusani 1935

Devrim Konferansları: Devletçilik Nedir, Niçin Devletçiyiz? Anadolu Gazetesi, 21 Kanunusani 1935

Devrim Konferansları: Devletçilik Nedir, Niçin Devletçiyiz? Anadolu Gazetesi, 22 Kanunusani 1935

Gençlik Bilgisi: Ülkü Bayrağımızın Altı Oku; Bu Okların Gösterdiği İnkılap esasları Yurttaşlara Yayılacak, İzmir Postası Gazetesi, 24 Kânunuevvel 1934

Gökçe, Orhan Rahmi, İnkılap Dersleri Karşısında, Anadolu Gazetesi, 3 Şubat 1935

Halk Evinde Canlı Davranmalar, Anadolu Gazetesi, 3 Şubat 1935

Halkevinde Konferans: Milliyet ve Beynelmileliyet, Anadolu Gazetesi, 14 Nisan 1935

Halkevinde konferanslar: Niçin Halkçiyiz, Anadolu Gazetesi, 30 Kânunuevvel 1934

İnkılap Konferansları: İnkılap Tarihi, Anadolu Gazetesi, 6 Kanunusani 1935

İnkılap Konferansları: İnkılap Tarihi, Anadolu Gazetesi, 9 Kanunusani 1935

İnkılap Konferansları: İnkılap Tarihi, Anadolu Gazetesi, 10 Kanunusani 1935

İnkılap Konferansları: Niçin Laikiz, Anadolu Gazetesi, 3 Kânunusani 1935

İzmir Mektupları: İzmir Halkevinde Yüksek Dersler İçin Kurs Açılacak, Akşam Gazetesi, 1 Kanunusani, 1935

İzmir Halkevi: Bir Ay Sonra Yüksek Kurslar Başlayacak, Akşam Gazetesi, 4 Kanunusani, 1935

Kılınç, Mustafa (2019) Türk inkılabı ve Türk modernleşmesi sürecinde yurt içi ve yurt dışı gözlemler (1923-1938), Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi (OPUS), 10(17), 2078-2092 ISSN:2528-9527 E-ISSN: 2528-9535 <http://opusjournal.net>

Milliyet ve Beynelmileliyet, Anadolu Gazetesi, 16 Nisan 1935

Milliyet ve Beynelmileliyet, Anadolu Gazetesi, 21 Nisan 1935

Rus Mütefekkirleri Türk İnkılabını Takdirle Anıyorlar! Siyasal, Sosyal, Ekonomik ve Bütün İleriliğimiz İçin Neşriyat Yapıyorlar, Anadolu Gazetesi, 1 Kânunusani 1935

Şavklı C (2019). Demokrat parti döneminde Diyarbakır'da cumhuriyet bayramı kutlamaları ve kutlamaların yerel basına yansımaları (1950-1960). Turkish Studies- Historical Analysis, 14(2), 359-382. 10.29228/Turkishstudies. 22844

Turan, R., Safran, M., Hayta, N, Şahin, M., Çakmak, M. A., & Dönmez, C. (2009), Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi, Okutman Yayıncılık

Türk İnkılabını Övüyorlar: Amerika Resmi Siciline Geçen Çok Mühim Bir Rapor, Anadolu Gazetesi, 14 Şubat 1935

URL1:<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/208301>(Erişim Tarihi:01.08.2023)

EK:

Ek 1: *İzmir Halkevi Binası: URL1*

